

Ympäristösopimukset vuonna 2024

-Maatalousluonnon ja maiseman hoito

-Kosteikon hoito

Heidi Kotala-Paaluharju, Lapin ELY-keskus

©maaseutuverkosto, kuvaaja: Martina Motzbäuchel

HUOM! Diat on tehty tämänhetkisen tiedon perusteella ja asiat voivat joiltain osin muuttua/päivittyä.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unionin
osarahoittama

Aiheet

- Uusien sopimusten hakeminen
- Lisäalojen hakeminen voimassa oleviin sopimuksiin
- Yksivuotiset kunnostustoimenpiteet
- Sopimukseen hyväksyttävät alat (Maatalousluonnon ja maiseman hoito)
- Sopimukseen hyväksyttävät alat (Kosteikkojen hoito)
- Muita tarkennuksia/muutoksia

Uusien sopimusten hakeminen

Vuonna 2024 voi hakea uutta Maatalousluonnon ja maiseman hoito tai Kosteikkojen hoito –sopimusta

- Hakeminen Vipu-palvelun kautta **18.6.2024** mennessä.
 - Avautuu toukokuussa.
- Uutta sopimusta voi hakea sellainen tila/hakija
 - jolla **ei ole voimassa olevaa vastaavaa sopimusta** TAI
 - joka **on perunut** vuonna 2023 hakemansa sopimuksen, mutta **alat olisivat hyväksyttävissä** sopimukseen TAI
 - jonka vuonna 2023 **sopimukseen ilmoitetut lohkot on hylätty** maastokatselmoinnissa ja lohkot **on nyt peruskunnostettu** sopimuksen vaatimusten mukaisiksi.

Lisäalojen hakeminen voimassa oleviin sopimuksiin

Lisäaloja ovat esim.

- Lohkot, joita **ei hyväksytty vuoden 2023** maastokatselmoinnissa sopimukseen ja jotka **on nyt kunnostettu** sopimukseen kelpaaviksi.
- Hallinnassa olevat lohkot, joita **ei muistettu hakea** viime vuonna sopimukseen.
- **Uudet** hallintaan tulleet, sopimuksen **vaatimukset täyttävät** lohkot.

Lisäalojen hakeminen

- **Peltotukien** haun aikaan.
- Haussa **ei ole hehtaarirajoitetta**.
- Lisäalasta on oltava **oma peruslohko** (min 0,05 ha) eli lisäalaa ei voi hakea kasvattamalla olemassa olevaa peruslohkoa.
- Hakemukseen on liitettävä **hoitosuunnitelma** ym. pakolliset liitteet.
- Lisäalana haetuilla lohkoilla sopimus on voimassa **alkuperäisen sopimuskauden loppuun asti**.
 - Jos alkuperäinen sopimus loppuu 30.4.2028, loppuu myös lisäalan sopimus samaan aikaan.
- Lisäalat **katselmoidaan** kahden vuoden aikana hakemisesta.

Lisäalojen hakeminen Vipu-palvelussa **Luonnos**

Lohkotiedot Hakijan tiedot Haettavat tuet Luomu ja sopimukset Lohkotietojen yhteenveto Maatilan tiedot Vipuneuvoja Yhteenveto ja lähetykset

Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus

Kosteikkojen hoitosopimus

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus 2023

Yhteenveto

Sopimuslohkot

Muokkaa

Ensimmäinen

Tunnus	Nimi	Pinta-ala (ha)	Maankäyttölaji	Lohkon hallinta
0910036418	Viksten	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa
0910036418	Lastvik	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa
0910036418	Tryvik	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa
0910036418	Henttinen	1,20	Metsämaa	Omistuksessa

[Hae sopimukselle lisäaloja](#)

Näytä liitteet

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus

Sopimukselle haettavat peruslohkot

Tunnus	Nimi	Pinta-ala	Lohkon tyyppi	Maankäyttölaji	Lohkon hallinta	Toiminnot
☐	0910036418	Lisä_ala_1	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	
☐	0910036418	Lisä_ala_2	1,21	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	
☐	0910036418	Lisä_ala_3	1,22	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	
☐	0910036418	Lisä_ala_4	1,23	Metsämaa	Omistuksessa	

[+ Lisää liite](#)

Peruuta

Tallenna

**Yksivuotiset
kunnostustoimenpiteet:
-aitaaminen
-kunnostusraivaus
-petoaitaaminen**

Kaikkia kunnostustoimenpiteitä koskevat ehdot

- Korvausta maksetaan lohkolle vain **yhtenä vuotena sopimuskauden (5 vuotta) aikana.**
- Toimenpiteet on mainittava **hoitosuunnitelmassa.**
- Toimenpide **katselmoidaan** ELYn toimesta hakuvuonna:
 - Varmistetaan kunnostustoimenpiteiden tarve ja alueen tukikelpoisuus.
- Tarvittaessa ELYstä lähetetään **selvityspyyntö** valmistumisesta.
- Aitaustoimenpiteiden määräaika 31.12 hakuvuonna (peruminen viim. 15.1).
- Kunnostusraivaustoimenpiteen määräaika 30.4 hakuvuotta seuraavana vuonna (peruminen viim. 15.5).
- Jos aitausta ei ole tehty hakuvuonna, eikä aluetta ole tällöin päästy laiduntamaan, lohko hylätään sopimushakemukselta.

Aitaustoimenpide

- Korvaus sisältää **kaiken materiaalin ja työn**, mitä aitaaminen vaatii sekä mahdollisen portin. Portin toteuttaminen muulla rahoituksella ei ole sallittua.
- Korvausta myönnetään vain **koko aidan** rakentamiseen, ei vain osaan aidasta.
- Aitaus voi mennä sopimuslohkojen **ulkopuolella vähän** esim:
 - Jos hakija ei ole osannut linjata tukikelpoista alaa oikein.
 - Jos aitausta ei voi tehdä esim. kivikkoisuuden takia tukikelpoisen alan puolelle.

Hyväksyttävä aita

- Aitaus on tehty sellaisesta materiaalista, että **sen voi olettaa kestävän koko ohjelmakauden loppuun saakka** (5-7 vuotta).
- Aidan on oltava **kiinteä aita**, joka koostuu tolpista ja vähintään kahdesta langasta tai verkosta.
 - Poiskerättävät aidat eivät ole pääsääntöisesti hyväksyttäviä -> langat on sallittua kerätä pois, jotta hirvet ym. ei riko aitaa.
- Laitumen **nurkkatoppien** tulee olla hyvin tehdyt ja vahvat.
- Hyvä **tolppien väli** on 5-7 m.

Petoaitaustoimenpide

- Toimenpidettä voi hakea, vaikka ei ole tapahtunut aiempaa vahinkoa, eikä aluetta löydy Luken petohavainnoista.
- **Koko laidunalue** on aidattava ympäri, myös vesistön reuna.
- Korvaus sisältää **kaiken materiaalin ja työn**, mitä aitaaminen vaatii sekä mahdollisen portin.
- Petoaita on rakennettava siten, että **petojen pääsy aidattavalle alueelle estyy**.
- Petoaidan on oltava riistakeskuksen ohjeiden mukainen:
 - Viidestä seitsemään lankainen 1,4-1,6 metriä korkea sähköaita.
 - Lisätietoa:
https://petohanke.fi/pdf/Petovahinkojen_ennaltaehkaisyopas_alkutuotantotilallisille.pdf

Esimerkit, joissa petoaitatoimenpidettä ei voida hyväksyä

- Petoaita **on toteutettu jo** edellisenä vuonna.
- Petoaita on ns. **pätkäaita**, esim. rajautuu jokeen tai vesistöön, jonka puoleista reunaa ei ole aidattu.
- Petoaita on kokonaan tai osin toteutettu **muulla rahoituksella** esim:
 - MH:n tekemä aita
 - Riistakeskuksen materiaaleista tehty aita
- Olemassa olevaa **tavanomaista aitaa on vahvistettu.**
- Petoaitaus toteutetaan **vain osan** lohkon aitaamisella.

Aitaustoimenpiteiden maksun määräytyminen 2024 alkaen

- Korvauksen määrä lasketaan aidan **metrimäärän** perusteella.
- Toimenpiteen metrimäärän **ilmoittaminen Vipupalvelussa**:
 - Voi ilmoittaa kahdella tapaa:
 - Kokonaismetrimäärä jollekin laidunkokonaisuuden lohkoista, jotka aidataan TAI
 - Erikseen jokaiselle aidattavalle lohkolle osuva metrimäärä aidasta.
 - Tallennettava aitaustoimenpiteen maksurasti kaikkiin kasvulohkoihin, jotka jäävät aidan sisäpuolelle.

Aitaus- ja petoaitaustoimenpiteen ilmoittaminen Vipu-palvelussa

[Palaa hakemuksen/ilmoituksen valintaan](#) **Hae/ilmoita - Peltotukien haku**

[Täyttöohjeet](#) [Tulosta yhteenveto](#)

Lohkotiedot Hakijan tiedot Haettavat tuet Lohkotietojen yhteenveto Maatil

Peruslohkolista

52	Poik	0,36
53	Kc	0,49

A 1,73 ha

Kasvi *
Ympäristösopimusala, puustoinen tai muu ala

Luomun vaihe *
1. vuoden siirtymävaiheessa

Ympäristökorvauksen toimenpiteet

- ☒ Aitaus-toimenpide
- ☐ Kunnostusraivaus-toimenpide
- ☐ Petoaitaus-toimenpide

Ilmoita ko. kasvulohkolle tarvittavan aidan pituus metreinä.

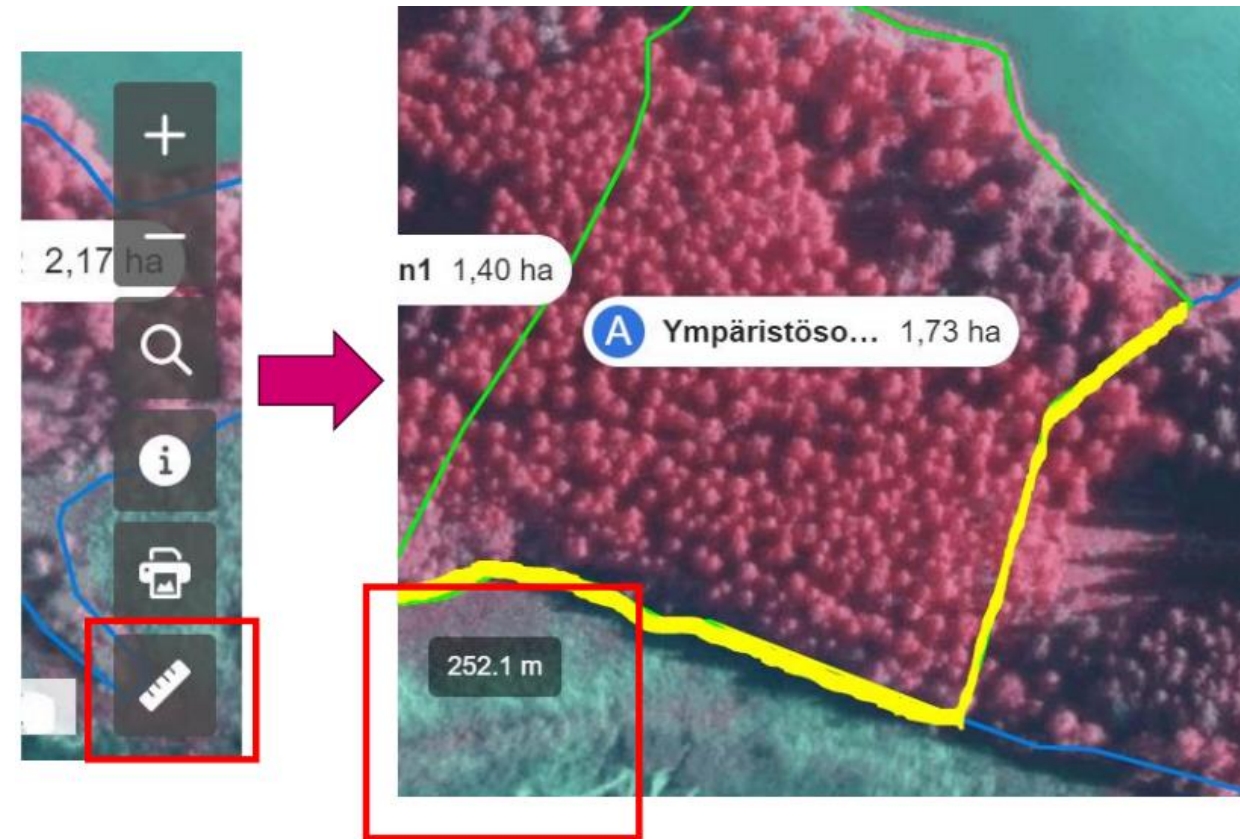
Aidan pituus *
 m

Pakollinen kenttä: *

Peruuta Tallenna

Aidan pituuden mittaaminen

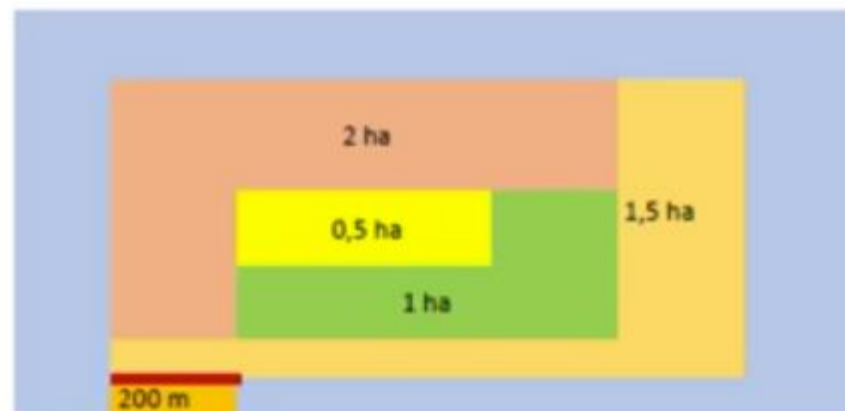
- Voi käyttää apuna Vipun karttatyökalua "mittaa etäisyys"
 - Oikean alareunan työkaluista viivoittimen kuva.
- Aidan pituudeksi ilmoittaa mieluummin vähän suurempi metrimäärä kuin pienempi.
 - Jos ilmoitettu määrä on pienempi kuin katselmoinnissa todettu, tulee maksu ilmoitetun mukaan.

Esimerkkejä aitaustoimenpiteeseen

- Esimerkki, jossa aidattavan hoitokokonaisuuden pinta-ala on 5 ha:
 - Lohko A 0,5 ha
 - Lohko B 1 ha
 - Lohko C 2 ha
 - Lohko D 1,5 ha -> aita osuu tälle lohkolle
- ja aita on tehty 200 m.

Tuen laskennallinen määräytyminen:

1500 € x 5 ha = 7500 € jos koko alue olisi aidattu

3,75 x 200 m = **750 €**

Kunnostusraivaustoimenpide

- Maksetaan laidunnuksen **estävän** puuston ja pensaikon poistosta.
- Kunnostusraivauksen tarve ei voi olla edellisen voimassa olleen sopimuksen **ylläpitoraivauksen laiminlyönnistä** johtuvaa.
- Raivaus ei voi olla myöskään toisella hankkeella toteutetun **raivauksen loppuunsaattamista**.
- Tuenhakijalla on aikaa toteuttaa kunnostusraivaus huhtikuun loppuun mennessä tukivuonna (1.5-30.4 = tukivuosi).

Muulla julkisella rahoituksella tehdyt kunnostustoimenpiteet:

- Jos kunnostustoimenpiteet (muulla kuin ympäristösopimuksen rahoituksella) on tehty loppuun ja **laidunnus voidaan näillä lohkoilla aloittaa 1.5 alkaen**. -> voidaan hyväksyä sopimukseen.
- Jos **laidunnusta ei voida aloittaa 1.5 alkaen** -> ei voida hyväksyä sopimukseen -> voi hakea sopimusta uudestaan seuraavana vuonna.
- Jos esim. Riistakeskukselta tai Susi-Life-hankkeelta **on saatu petoaitaa varten materiaalit** -> petoaitakorvausta ei myönnetä.
- Lähtökohtaisesti **MH:n kohteissa** ei voida maksaa 1-v aitaustoimenpiteestä eikä 1-v kunnostusraivaustoimenpiteestä, jos aidat ja puusto eivät vuokrasopimuksen mukaan ole tuensaajan hallinnassa.

Sopimukseen hyväksyttävät alat (Maatalousluonnon ja maiseman hoito)

Sopimusalueen kriteerejä

- Sopimusala täyttää **perinnebiotoopin tai luonnonlaitumen** vaatimukset.
 - Lisätietoa ja kuvia *Perinnebiotooppien ja kosteikkojen hoito* –infotilaisuuden materiaaleissa: https://www.ely-keskus.fi/pinta-alaperusteiset-tuet/-/categories/14253?p_r_p_resetCur=true&p_r_p_categoryId=14253#ely-region-selection
- Sopimusalalla on **tavanomaisesta poikkeavia** luontoarvoja tai maisema-arvoja = eroaa peltolaitumesta tai luonnonhoitonurmesta ja on pellon ulkopuolista alaa.
- **Kasvillisuus peittää maan.**
- Lohkolla on havaittavissa luontaiselle **maatalousympäristölle tyypillisiä lajikkeita.**
- Alalla tulee olla selviä edellytyksiä **luontaisen maatalousympäristön lajiston tai maiseman tulokselliseen edistämiseen** hoitosuunnitelmassa esitetyillä hoitotoimenpiteillä.

Sopimusalue= hoidettu perinnebiotooppi/luonnonlaidun

- Ympäristösopimuksen korvaus maksetaan **tehdystä työstä/toimenpiteiden toteuttamisesta** = laidunnuksesta, niitosta (sis. niittojätteen poiskorjuun) ja ylläpitoraivauksesta (sis. raivausjätteen poiskeruun).
- Ei riitä, että alue on olemassa, vaan sitä on myös hoidettava.

Sopimuslohkojen hoito

- Laidunnuksen tai niittohoidon tulee kohdistua **koko sopimusalaan ja sopimusalan tulee hyötyä hoidosta**. Esim. Kallioketo tai nummi voi olla sopimuksessa mukana, jos suunnitellulla eläinmäärällä laiduntaminen on mahdollista ja alue hyötyy laidunnuksesta.
- Eläimille sopivat alueet:
 - Niiden tulee voida hyvin.
 - Ei ole loukkaantumisvaaraa.
 - Eläimet tulevat toimeen laitumen tuotolla eikä eroosiota ei pääse muodostumaan.
 - Tarvittaessa järjestetään juotavaa.
- Laidunnuksen tai niittohoidon tulee **vaikuttaa alaan ja alueen tulee muuttua hoidon myötä** siten, kuin hoitosuunnitelman tavoitteissa on kerrottu.

Sopimuslohkojen hoito jatkuu...

- **Nummella** tarkoitetaan saaristossa ja rannikkoseudulla esiintyvää varpu- tai jäkälävaltaista, puutonta tai lähes puutonta luontotyyppiä..
- **Kalliokedolla** tarkoitetaan ohuen maakerroksen peittämällä kalliopinnoilla esiintyviä, laidunnuksen tai niiton muovaamia pienialaisia puuttomia tai vain reunaosiltaan puustoisia niittyjä.
- **Kivikot, kalliot, hietikot ja tiet sekä vedenalaiset alueet** eivät ole hoitoa tarvitsevaa alaa millään alueella.

Hyväksyttävät metsälaitumet

- Alat ovat **hoitoa vaativaa** maatalousluontoa ja maisemaa.
- **Metsälaitumen määritelmän** mukaan alassa tulee olla niitty laikkuja, monilajista ja ikäistä puustoa, joka voi olla joistakin paikoista tasaikäistäkin ja varpuista/varjoista -> kuuluu metsälaitumen ominaispiirteisiin, ovat metsälaitumen rakenteellista vaihtelevuutta. -> voidaan hyväksyä sopimusalaan.

Metsäiset alueet, joita ei hyväksytä sopimukseen

- Alue, jossa puusto on tiheää ja tasaikäistä, aluskasvillisuus varpuista, eikä alalla kokonaisuudessaankaan ole juurikaan metsälaitumen piirteitä.
- Valmiiksi sammaleinen ja niukkaravinteinen alue, jossa laidunnuksella ei ole vaikutusta alueen muuttumiseen. Puut ovat yleensä suuria eikä aluskasvillisuutta pääse muodostumaan valon puutteen takia, ja maaperäkin on usein kuivaa. Esim. jäkäläkankaat.

Sopimukseen hyväksyttävät alat (Kosteikkojen hoito)

Kosteikon tarkoitus on ottaa kiinni ravinteita vesistä

- Kosteikkojen hoitosopimukseen haetun alan hoidon
 - on edistettävä maatalouden aiheuttaman **vesistökuormituksen** vähentämistä TAI
 - hillittävä **ilmastonmuutosta** kosteikoksi muutetulla turvepellolla TAI
 - parannettava luonnoltaan yksipuolisen maatalousalueen elinympäristöjen **monimuotoisuutta** TAI
 - edistettävä **riista-, kala tai raputaloutta**.
- Jokin näistä yllä olevista päätavoitteista on oltava hoitosuunnitelmassa.
- Hoitotoimenpiteitä tulee tehdä joka vuosi.

Sopimukseen hyväksyttävät alat

- Sopimukseen haetut alueet ovat riittäviä/tarpeellisia kosteikon toiminnallisuuden kannalta.
- Penkereet ja huoltotiet ovat asianmukaisesti tehtyjä.
- Lisätietoa ja kuvia *Perinnebiotooppien ja kosteikkojen hoito* – infotilaisuuden materiaaleissa: https://www.ely-keskus.fi/pinta-alaperusteiset-tuet/-/categories/14253?prp_resetCur=true&prp_categoryId=14253#ely-region-selection

Muita tarkennuksia/muutoksia

Tarkennuksia/muutoksia

- Uuden luonnonsuojelulain mukaiset pykälät **vähimmäistason vaatimuksiin maisema** -sopimuksissa
 - Suojellut puuryhmät ja puut, luonnonmuistomerkit, erilaisia suojelualueita
- Hoitosuunnitelman mukainen laidunnus tai niitto (sis. niittojätteen korjuu) on tehtävä sopimusvuonna **viimeistään 15 päivänä syyskuuta**.
- Sopimukseen kuuluvan lohkon, (joka ei ole rehevöitymiselle altis), laiduntaminen on mahdollista vuodesta 2024 alkaen muun sellaisen niukkaravinteisen nurmilohkon kanssa, joka **ei kuulu tilan viljelykiertoon sopimuskauden aikana**.
- Uuden luonnonsuojelulain mukaiset pykälät **vähimmäistason vaatimuksiin kosteikko** -sopimuksissa.
 - Erilaisia suojelualueita
- Kosteikkojen hoitosuunnitelmaan vaaditaan jatkossa **rakennepiirustus**.

Perinnebiotooppi karttataso

- **Sinisellä** merkillä näkyy valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaaksi inventoidut lohkot
- **Mustalla** merkillä alueet, jotka on inventoitu, mutta eivät täytä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaan perinnebiotoopin kriteerejä vaan ovat tavallisia perinnebiotooppeja
- **Harmaalla** merkillä näkyviin lohkoihin tarvitaan ELY:n Y-vastualueen lausunto.
- Vipussa ei näy tasojen selitykset

Lohkon tiedotHaetut lohkot**Karttatasot**

Karttatasot

- ☒ Peruslohko
- ☒ Peruslohko päällekkäisyys
- ☒ Maatila
- ☒ Vapaakorjaus
- ☒ Aputaso

Taustakartat

- ☒ perinnebiotooppi i ×
 - Ympäristösopimus, (ylempi)
 - Ympäristösopimus, (alempi)
 - Ympäristösopimus, (lausunto)
- ☒ uusimmat_kuvat i ×
- ☐ Maastokartta ×

Piilota sivupalkki

Perustietoa Ympäristö- sopimuksista:

Lisätietoa hakemisesta:

Perinnebiotooppien ja kosteikkojen hoito
–infotilaisuuden materiaalit:

https://www.ely-keskus.fi/pinta-alaperusteiset-tuet/-/categories/14253?p_r_p_resetCur=true&p_r_p_categoryId=14253#ely-region-selection

Lapin ELY-keskuksesta:

Heidi Kotala-Paaluharju

Puh. 0295 037006

heidi.kotala-paaluharju@ely-keskus.fi

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unionin
osarahoittama